

**BOSHLANG'ICH SINIF IMKONIYATI CHEKLANGAN
O'QUVCHILARDA KREATIV QOBILIYATLARNI
RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH**

*Denov tadbirkorlik va pedagogika institute "Boshlangich ta'lim
metodikasi" kafedrası o'qituvchisi Amirqulov Azamjon Joniqul o'g'li*

Email: amirqulovazamjon97@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada imkoniyati cheklangan o'quvchilarda kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishning nazariy asoslari, psixologik-pedagogik xususiyatlari va samarali metodik yondashuvlar tahlil qilinadi. Boshlang'ich ta'lim jarayonida inklyuziv muhit yaratish, interfaol metodlardan foydalanish, hamda o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan innovatsion yondashuvlar asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *kreativlik, imkoniyati cheklangan bolalar, boshlang'ich ta'lim, metodika, inklyuziv ta'lim, rivojlantiruvchi muhit, ijodkorlik.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются теоретические основы, психолого-педагогические особенности и эффективные методические подходы к развитию креативных способностей у учащихся с ограниченными возможностями. Обосновывается необходимость создания инклюзивной образовательной среды в процессе начального обучения, применения интерактивных методов, а также внедрения инновационных подходов, направленных на поддержку личностного развития учащихся.*

Ключевые слова: *креативность, дети с ограниченными возможностями, начальное образование, методика, инклюзивное обучение, развивающая среда, творчество.*

Annotation: *This article analyzes the theoretical foundations, psychological and pedagogical characteristics, and effective methodological approaches to developing creative abilities in students with disabilities. It substantiates the importance of creating an inclusive learning environment in primary education, using interactive teaching methods, and implementing innovative approaches aimed at supporting students' personal development.*

Keywords: *creativity, children with disabilities, primary education, methodology, inclusive education, developmental environment, creativity.*

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimi insonparvarlik, inklyuzivlik va individuallashtirish tamoyillariga asoslanmoqda. Har bir bola - u jismoniy yoki aqliy imkoniyati cheklangan bo'lishidan qat'i nazar - o'z salohiyatini to'la ro'yobga chiqarish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Shu nuqtai nazardan, imkoniyati cheklangan o'quvchilarda kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Kreativlik - bu o'quvchining mustaqil fikrlashi, noodatiy yechim topa olishi, yangi g'oya yaratish qobiliyatidir. Bu sifat, ayniqsa, imkoniyati cheklangan bolalarda o'z-o'zini anglash, o'z qadrini his qilish, jamiyatga integratsiyalashuvi uchun muhim omildir. Zamonaviy ta'lim tizimida har bir o'quvchining shaxsiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda kreativ qobiliyatlarni shakllantirish pedagogik jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi. Bunday bolalar uchun ta'lim jarayonida individual yondashuv, moslashtirilgan metodlar va inklyuziv muhit yaratish zarurdir

Asosiy qism. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning psixologik-pedagogik xususiyatlari. Imkoniyati cheklangan bolalar deganda, eshitish, ko'rish, harakat, nutq yoki aqliy rivojlanishda turli darajada cheklovlarga ega o'quvchilar tushuniladi. Ular uchun o'quv jarayonini tashkil etishda alohida yondashuv zarur. Bu o'quvchilarda quyidagi xususiyatlar kuzatiladi: e'tiborning tez charchashi, axborotni qabul qilish va qayta ishlashning sekinligi, o'z-o'zini baholashning pastligi, emotsional qo'llab-quvvatlashga ehtiyoj yuqoriligi. Shu sababli, dars jarayonida o'qituvchi bolaning imkoniyatiga mos o'quv topshiriqlarini tanlashi, ijobiy rag'bat orqali motivatsiyani oshirishi, hamda har bir kichik yutug'ini qadrlashi lozim.

Kreativ qobiliyat tushunchasi va uning tarkibiy qismlari. Kreativ qobiliyat - shaxsning yangi g'oyalar yaratish, mustaqil fikrlash, muammoni noodatiy tarzda hal etish salohiyatidir. U quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi: imaginatsiya (xayol), original fikrlash, muammoni tahlil qilish, ijodiy ifoda. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun kreativlikni rivojlantirish o'yin, ijodiy mashg'ulot, tasviriy san'at, loyihaviy faoliyat orqali samarali kechadi. Inklyuziv ta'lim sharoitida kreativlikni rivojlantirish tamoyillari Inklyuziv ta'lim - bu barcha bolalar uchun teng imkoniyat yaratishga qaratilgan ta'lim tizimidir. Asosiy tamoyillar: individual yondashuv, moslashtirilgan muhit, hamkorlik va ijodiy faoliyatga jalb etish. Bu yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochishga yordam beradi.

Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishning samarali metodlari. Boshlang'ich sinfda imkoniyati cheklangan o'quvchilarda kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish quyidagi metodlar orqali amalga oshiriladi:

1. **O'yinli metodlar** – “Rolli o'yinlar”, “Ijodiy topshiriqlar”, “Muammo top va yech” texnikalari.
2. **Vizual metodlar** – rasm, kollaj, loydan modellashtirish, grafik hikoyalar tuzish.

3. **Interfaol metodlar** – “Aqliy hujum”, “Fikrlar buluti”, “Sinkveyn” usullari.

4. **Texnologik yondashuv** – AKT asosida ta'lim berish, interaktiv doska, audio-video materiallardan foydalanish.

5. **Motivatsion qo'llab-quvvatlash** – o'quvchilarni rag'batlantirish, ularning ijodiy ishlarini namoyish etish. Bu metodlar o'quvchilarning tafakkurini faollashtiradi, o'z fikrini erkin ifoda etish va o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi. O'qituvchi faoliyatining o'rnini. O'qituvchi - kreativlikni rivojlantirish jarayonining markaziy figurasini. U nafaqat bilim beruvchi, balki yo'l boshchi, rag'batlantiruvchi va motivatsiya manbai bo'lishi kerak. Kreativ o'qituvchining fazilatlarini: ijodkorlik, mehr-shafqat, sabr-toqat, refleksiya va bolalar psixologiyasini tushunish.

Xulosa. Boshlang'ich sinf imkoniyati cheklangan o'quvchilarda kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish - bu ularning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy integratsiyasi va kelajak hayotga tayyorgarligi uchun muhim omildir. Metodikani takomillashtirish orqali o'qituvchilar har bir bola qobiliyatini namoyon etishi uchun qulay pedagogik sharoit yaratadi. Innovatsion, interfaol va individual yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni nafaqat bilim, balki ijodkorlik, mustaqil fikrlash va ijtimoiy faollikni ham rivojlantiradi. Imkoniyati cheklangan boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ qobiliyatlarni rivojlantirish-ularning jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyasi uchun muhim omildir. Tavsiyalar: darslarda ijodiy topshiriqlarni oshirish, qiziqishlarni aniqlash, o'qituvchilarni malaka oshirish, inklyuziv hamkorlikni kuchaytirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova V.M. Psixologiya va pedagogika asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 2021.
2. Abdurahmonov Q.X. Inklyuziv ta'lim nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Fan, 2020.
3. Torrance, E.P. Creativity and Education. – Lexington, 2018.
4. UNESCO. Inclusive Education Guidelines. – Paris, 2019.
5. Zokirova D.N. Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlar. – Toshkent, 2022.